

અલ-નીનોનો આરંભ થઈ ગયો: ગુજરાતને વિશેષ તૈયારી રાખવી પડશે

આ વર્ષ અલ-નીનોનું વર્ષ છે. અલ-નીનો આમ તો એક કુદરતી પ્રક્રિયા છે જે કદાચ સદીઓથી ચાલતી આવી છે જેમાં પ્રશાંત મહાસાગરમાં એક ગરમ પાણીનો પ્રવાહ વહેતો થાય છે અને તેને કારણે પૃથ્વીના અનેક વિસ્તારોમાં હવામાનમાં ફેરફારો થાય છે. આપણા ભારતની રીતે જોઈએ તો જે વર્ષ અલ-નીનોનું અસ્તિત્વ હોય છે તે વર્ષ ભારતમાં વરસાદ ઓછો થાય છે. અને હવે હવામાનશાસ્ત્રીઓએ જાહેરાત કરી દીધી છે કે અલ-નીનોની શરૂઆત થઈ ચુકી છે. ‘અલ નીનો’ પ્રશાંત મહાસાગરમાં નિર્માણ થયું છે અને તે ઐતિહાસિક સ્તરે મજબૂત અને તેવી અપેક્ષા છે, તેમ હવામાનશાસ્ત્રીઓએ ગુરુવારે જાહેરાત કરી હતી. હાલમાં માનવ સર્જિત પ્રદૂષણને

કારણે છેલ્લા અનેક વર્ષોથી ગ્લોબલ વોર્મિંગની પ્રક્રિયા તો ચાલી જ રહી છે અને તેને કારણે આત્મિક હવામાનની ઘટનાઓ બની રહી છે તેમાં આ અલ-નીનો મુશ્કેલીઓમાં વધુ ઉમેરો કરવા આવી પહોંચ્યું છે. વળી, આ વખતનું આ પ્રાકૃતિક ચક્ર વધુ સખત રહેવાની આગાહી થઈ છે અને તે વિક્રમી રીતે મજબૂત રહે તેવી શક્યતા પણ દર્શાવવામાં આવી છે. નિષ્ણાતોએ જણાવ્યું હતું કે, કુદરતી રીતે તાપમાન વધવાની આ પ્રક્રિયા અશ્મિભૂત ઇંધણના પ્રદૂષણને કારણે પહેલેથી જ ગરમ થઈ રહેલી પૃથ્વીને વધુ ગરમ કરશે અને સમગ્ર ગ્રહ પર આત્મિક હવામાનને વધુ વેગ આપશે તેવી સંભાવના છે. હવામાનશાસ્ત્રીઓ આગાહી કરી રહ્યા છે કે આ અલ નીનો

૧૯૯૭માં થયેલા ટેકોઈબેક અલ નીનોની બરાબરી કરશે અથવા તેનાથી પણ આગળ નીકળી જશે, જેણે હીટ વેવ, પૂર, દુકાળ, રાકવન અને બંગ્લામાં લાગતી આગ દ્વારા અબજો ડોલરનું નુકસાન પહોંચાડ્યું હતું. અમેરિકાના નેશનલ ઓસેનિક એન્ડ એટમોસ્ફેરિક એડમિનિસ્ટ્રેશન (NOAA) એ સત્તાવાર રીતે અલ નીનોની હાજરીની પુષ્ટિ કરી છે. અલ નીનો એ વિષુવવૃત્ત નજીક પ્રશાંત મહાસાગરના પાણીનું ગરમ થયું છે, જે સમગ્ર વિશ્વમાં હવામાનની પેટર્નને અસર કરે છે. NOAAની જાહેરાતમાં જણાવવામાં આવ્યું છે કે, આ શરદ ઋતુના અંતમાં અને શિયાળાની શરૂઆતમાં અલ નીનો એટલો તીવ્ર બની જવાની દૃઢ ટકા શક્યતા છે કે તે ૧૯૫૦થી અત્યાર સુધીના ઐતિહાસિક ટેકોઈબેક સૌથી મોટા અલ નીનો તરીકે સ્થાન પામશે. ક્લાર્ક યુનિવર્સિટીના ક્લાઈમેટ સાયન્સિસ્ટ ઓબી ફેરિયરે જણાવ્યું હતું કે ખાસ કરીને પ્રશાંત મહાસાગરના ક્ષેત્રમાં અલ નીનો એટલો તીવ્ર બની જવાની દૃઢ ટકા શક્યતા છે કે તે ૧૯૫૦થી અત્યાર સુધીના ઐતિહાસિક ટેકોઈબેક સૌથી મોટા અલ નીનો તરીકે સ્થાન પામશે. ક્લાર્ક યુનિવર્સિટીના ક્લાઈમેટ સાયન્સિસ્ટ ઓબી ફેરિયરે જણાવ્યું હતું કે ખાસ કરીને પ્રશાંત મહાસાગરના ક્ષેત્રમાં અલ નીનો એટલો તીવ્ર બની જવાની દૃઢ ટકા શક્યતા છે કે તે ૧૯૫૦થી અત્યાર સુધીના ઐતિહાસિક ટેકોઈબેક સૌથી મોટા અલ નીનો તરીકે સ્થાન પામશે. ક્લાર્ક યુનિવર્સિટીના ક્લાઈમેટ સાયન્સિસ્ટ ઓબી ફેરિયરે જણાવ્યું હતું કે ખાસ કરીને પ્રશાંત મહાસાગરના ક્ષેત્રમાં અલ નીનો એટલો તીવ્ર બની જવાની દૃઢ ટકા શક્યતા છે કે તે ૧૯૫૦થી અત્યાર સુધીના ઐતિહાસિક ટેકોઈબેક સૌથી મોટા અલ નીનો તરીકે સ્થાન પામશે. ક્લાર્ક યુનિવર્સિટીના ક્લાઈમેટ સાયન્સિસ્ટ ઓબી ફેરિયરે જણાવ્યું હતું કે ખાસ કરીને પ્રશાંત મહાસાગરના ક્ષેત્રમાં અલ નીનો એટલો તીવ્ર બની જવાની દૃઢ ટકા શક્યતા છે કે તે ૧૯૫૦થી અત્યાર સુધીના ઐતિહાસિક ટેકોઈબેક સૌથી મોટા અલ નીનો તરીકે સ્થાન પામશે.

ઓસ્ટ્રેલિયામાં દુકાળ, દાવાનળ અને ગરમીનું જોખમ છે. ઉત્તર-પૂર્વ આફ્રિકામાં હવામાનમાં મોટો તીવ્ર બદલાવ થઈ રહ્યો છે, જ્યાં તીવ્ર દુકાળથી લઈને ખતરનાક ભારે વરસાદ સુધીની સ્થિતિ સર્જાઈ શકે છે. આ હવામાન પેટર્નને કારણે વધતા તાપમાનથી અમેરિકાની આર્થિક વૃદ્ધિ ધીમી પડી શકે છે, તેમ સ્ટેનફોર્ડના ક્લાઈમેટ ઈન્સ્ટિટ્યૂટ માર્શલ બર્ક જણાવ્યું હતું. કેટલાક હવામાન વૈજ્ઞાનિકોની આગાહી છે કે આ અલ નીનોની લાંબા ગાળાની અસરોને કારણે જે ૨૦૨૦ ઇતિહાસનું સૌથી ગરમ વર્ષ બની રહેશે આ અલ નીનો સત્તાવાર રીતે શરૂ થયો તે પહેલાં જ તેને ‘સુપર’થી લઈને ‘ગોડઝિલા’ જેવા ઉપનામો આપવામાં આવ્યા છે, જે તેની ભયંકરતા સૂચવે છે. યુરોપિયન યુનિયનની કોપરનિકસ ક્લાઈમેટ એન્ડ સર્વિસ (C3S) મલ્ટી-મોડલ સિસ્ટમે વિશ્વના કેટલાક અગ્રણી હવામાન કેન્દ્રોની આગાહીઓને સમન્વય કરીને એક અહેવાલ આપ્યો છે. આ અહેવાલમાં ભારત માટે અને ખાસ કરીને ગુજરાત સહિતના

કેટલાક પશ્ચિમી ભાગો માટે વધુ ચિંતાજનક સંકેતો છે. હવામાનના નકશાઓ જે દર્શાવે છે તે મુજબ, ભારતના મોટાભાગના વિસ્તારો, ખાસ કરીને પશ્ચિમ અને મધ્ય ભાગોમાં સામાન્ય કરતાં ઓછો વરસાદ થવાની સંભાવના વધારે છે. આ વિસ્તારોમાં ગુજરાતના કેટલાક ભાગો સૌથી વધુ જોખમ ધરાવતા વિસ્તારો તરીકે અલગ તરી આવે છે, જ્યાં વરસાદ ઓછો થવાની સંભાવના સૌથી વધુ છે. અન્ય એક હવામાન નકશામાં સંરેષ્ટાશ વરસાદની સરખામણીમાં અપેક્ષિત ઘટાડો દર્શાવવામાં આવ્યો છે, જે સૂચવે છે કે કેટલાક વિસ્તારોમાં 100 થી 200 મિલીમીટર અથવા તેનાથી પણ વધુ વરસાદની ઘટ વર્તાઈ શકે છે. આમાં સૌથી મોટી ઘટ પશ્ચિમ કિનારાના કોંકણ અને ગોવા ક્ષેત્રમાં જોવા મળી શકે છે. ગુજરાતના કેટલાક ભાગોમાં તો ખૂબ ઓછો વરસાદ થઈ શકે છે એમ જણાવવાય છે. આ બધી આગાહીઓને જોતા ગુજરાતે સંભવિત જળ સંકટને પહેલાં જ વળા અત્યાચ્છી જ વિશેષ તૈયારીઓ શરૂ કરી દેવી જોઈએ.

ચર્ચાપત્ર

charchapatra@gujaratmitra.in

પેટ્રોલ પંપ પર પ્રયોગશાળા?

ઈથેનોલ મિશ્રણ (E20, E30, E85) નીતિ પણ પેટ્રોલની આયાત ઘટાડવા અને દેશને આત્મનિર્ભર બનાવવા માટેનો એક પ્રયાસ છે. પરંતુ બીજી તરફ ઘણાં વાહનચાલકો અને કેટલાક નિષ્ણાતો એન્જિનની કામગીરી, માર્બલિંગ, જાળવણી ખર્ચ અને વાહનની લાંબા ગાળાની સ્થિતિ અંગે ચિંતા વ્યક્ત કરી રહ્યા છે. સામાન્ય વાહનચાલકનો સવાલ ખૂબ જ સરળ છે - શું આ ઈંધણ મારા હિસ્સા માટે લાંબા સમય સુધી સંપૂર્ણપણે સુરક્ષિત છે? જો કોઈ વ્યક્તિ આ અંગે પ્રશ્ન પૂછે, તો તેને કોઈ લોભી સાથે જોડીને જોવાને બદલે તેની ચિંતાઓનો સ્પષ્ટ જવાબ આપવો વધુ જરૂરી છે. કારણ કે વાહન ખરીદનાર અને તેનો ખર્ચ ઉઠાવનાર સામાન્ય નાગરિક પ્રધાનમંત્રી શ્રી દેશની બીજી એક ગંભીર સમસ્યા બેફામ વસ્તી વધારો વિશે ભારતીયોને અપીલ કરવાનું યુક્તિ ગયા છે. બેફામ વસ્તી વધારા ના કારણે ભારત દેશે ઘણું સહન કરવું પડે છે. ભારત ના સીમિત કુદરતી સંસાધનો તથા માળખાકીય સુવિધાઓ પર વસ્તી વધારો અસ્વીકાર્ય બોજ આપે છે. ભારત ના તમામ વિકાસ ના કાર્યો સ્તરી વધારા ના બોજ હેઠળ દબાય જાય છે. દેશના બેરોજગારી, ગદંકી તથા અરાજકતા નુ મુખ્ય બેફામ વસ્તી વધારો છે. લોકો જાનવર કક્ષાનું જીવન વ્યતીત કરતા જોવા મળે છે. આજની ૨૧ મી સદીમા પણ દેશના ૧૦ કરોડ લોકો અત્યંત ગરીબી મા જીવન વિતાવે છે. પ્રધાનમંત્રી શ્રી ને વિનંતી છે કે વિકસીત ભારત ૨૦૪૭ ના સપના ઓ સાકાર કરવા માટે દેશજનો ને વસ્તી વધારા પર કાબુ મેળવવા માટે પણ યોગ્ય અપીલ કરે.

સુરત -અમીત દેસાઈ

રચનાપટ કરીને ભેગી કરેલી સંપત્તિ શું કામ લાગી ?
‘આય મુએ ડુબ ગઈ દુનિયા’ તાજેતરમાં બનેલ તાદશ બનેલ બનાવ આંખ ઉઘાડી નાંખે એવો છે લાખાં, કરોડો સ્થાવર જંગમ મિલકત લાગણીના પ્રવાહમાં તણાઈ જઈ ઢિકરાના નામે કરી નાંખી. સ્વચ્છાએ આધુનિક ઝુંપડામાં રહેવા ચાલ્યો ગયો. ઉપરોક્ત ધન દોલત હસ્તગત થયા પછી સગાઠલાઓએ મો ફેરવી નાંખ્યું. આવી ભૂલ કદી કરસો નહિ તો કુતરાને બદલે થવું પડશે. અમૂલ્ય જીંદગી માટે કંઈક તો સાચવો આ હાડમારીના શરીરનો કોઈ ભરોશો નહિ. કમાવો અને જીંદગીનો અમુલ્ય લ્હાવો ઉઠાવતા રહો. આવું અતિ મુલ્યવાન જીવન ફરી કદી મળવાનું નથી.

અડાજણ -અનિલ શાહ

દરેક સરકારી નોકરીમાં કર્મચારીને એકસ્ટ્રા કામ કરવું પડતું હોય છે
આજકાલ શિક્ષકો પોતાનો રોષ ઠાલવે છે કે તેમને શિક્ષણ સિવાયનાં કામ સોંપવામાં આવે છે. જે ન સોંપવાં જોઈએ. એ વાત સાથે હું સહમત છું. પરંતુ શિક્ષકો આ વાત ખુલ્લેઆમ બોલી શકે છે, પરંતુ કેટલાક સરકારી ડિપાર્ટમેન્ટ એવા છે કે કર્મચારીને મોં બંધ રાખીને કામ કરવું પડે છે. તે બોલવા જાય તો તેની નોકરી જોખમાય. બધા સરકારી કે અર્ધસરકારી તમામની સ્થિતિ ‘આવ ભાઈ હરખા આપણે ભેઉ સરખા’ જેવી છે. પોલીસ કર્મચારીની વેદના કોઈ સમજ શકતું નથી તેથી તેઓ ચીડિયા અને વ્યસની થઈ જાય છે. તેવી જ હાલત સરકારી હોસ્પિટલોમાં નર્સો અને ડોક્ટરોની હોય છે. કુદરતી અપત્તિના સમયમાં મ્યુનિસિપાલિટીનાં કર્મચારીઓ કલાકો સુધી નોકરી કરતાં હોય છે. ચૂંટણીના સમયમાં મામલતદાર ઓફિસના કર્મચારીઓ દિવસ રાત કામ કરતા હોય છે.

ઘણાને હાઈ એટેક પણ આવી જતા હોય છે. મ્યુનિસિપાલિટી નાં કર્મચારીઓ રખડતાં ઢોર પકડવા જાય ત્યારે તેમના પર હુમલા થતા હોય છે. કોર્ટનો બેલીફ નોટીસ બજાવવા જાય ત્યારે તેને પણ લોકો મારવા દોડતા હોય છે. કોર્ટના કર્મચારીઓ લોક અદાલતનાં કામો કરે છે ત્યારે સમય જોતા નથી અને ફરિયાદ કર્યાં અપરિતપણે કામ કરે છે. લોક અદાલત પત્યા પછી પણ તેને લગતી કામગીરી કરતાં દિવસો લગાવે છે અને રૂટીન વર્ક તો કરવાનું જ હોય છે. વ્યક્તિને જ્યારે નોકરી મળતી નથી ત્યારે પણ દુ:ખી અને મળે ત્યારે પણ દુ:ખી. કોઈ પણ કામ હસતા મુખે કરો અને કામ કરીને ખુશ રહો.

સુરત - પ્રવીણ પરમાર

પ્રધાનમંત્રીની ભારતીયો માટે અપીલ પ્રશંસનિય પરંતુ અધુરી
માનનીય પ્રધાનમંત્રી શ્રી નરેન્દ્ર મોદી એ ૧૨ મે ના રોજ હૈદરાબાદ ના પ્રવચન મા ઈરાન-અમેરિકા યુધ્ધકાળ મા ભારતીય સમુદાય ને પ્રશંસનીય

શિક્ષણનો વૈભવ અને સમજણનો દુકાળ

૨૧મી સદીના ત્રીજા દાયકામાં આપણે એક એવા યુગમાં જીવી રહ્યા છીએ જ્યાં શિક્ષણ માત્ર પુસ્તકો અને વર્ગખંડ પૂરતું મર્યાદિત નથી રહ્યું, પરંતુ તે એક ભવ્ય ‘વૈભવ’ બની ચૂક્યું છે. ભવ્ય ઈ-કોન્ટેન્ટ્સ, એર-કંડિશન્ડ ડિજિટલ ક્લાસરૂમ્સ, આર્ટિફિશિયલ ઈન્ટેલિજન્સના ટૂલ્સ, સ્માર્ટ ગેજેટ્સ અને ઈ-લર્નિંગ પ્લેટફોર્મ્સ શિક્ષણને અત્યંત આકર્ષક અને હાઈ-ટેક બનાવી દીધું છે. આજે જ્ઞાન કોઈપણ વ્યક્તિની આગળીના ટેરવે, એક જ ક્લિક પર ઉપલબ્ધ છે. પરંતુ આ ભૌતિક અને તકનીકી ભવ્યતાની પાછળ એક વરવી વાસ્તવિકતા છુપાયેલી છે. પ્રશ્ન એ થાય છે કે: શું શિક્ષણના આ અદભૂત વૈભવની સાથે વિદ્યાર્થીઓમાં સાચી સમજણ, મૌલિકતા અને વિવેકબુદ્ધિનો વિકાસ થયો છે ખરો? કમનસીબે, આજે ડિઝીટલનો સુકાળ હોવા છતાં માનવીય અને વ્યવહારિક સમજણનો ભારે દુકાળ જોવા મળી રહ્યો છે.

આજે ગલીએ-ગલીએ આજિનિયર્સ, મેનેજર્સ અને ઉચ્ચ ડિઝીટાલરો મળી જશે. માર્કેટિંગ પર ૯૫% કે ૯૮% ગુણ લાવવા હવે સામાન્ય બની ગયા છે. ઓનલાઈન ટૂલ્સ અને ગોખણપટ્ટીના સહારે ડિઝીટ મેળવવી સરળ બની ગઈ છે. આજે ગલીએ-ગલીએ આજિનિયર્સ, મેનેજર્સ અને ઉચ્ચ ડિઝીટાલરો મળી જશે. માર્કેટિંગ પર ૯૫% કે ૯૮% ગુણ લાવવા હવે સામાન્ય બની ગયા છે. ઓનલાઈન ટૂલ્સ અને ગોખણપટ્ટીના સહારે ડિઝીટ મેળવવી સરળ બની ગઈ છે.

શું શિક્ષણના આ અદભૂત વૈભવની સાથે વિદ્યાર્થીઓમાં સાચી સમજણ, મૌલિકતા અને વિવેકબુદ્ધિનો વિકાસ થયો છે ખરો?

પરંતુ આ શૈક્ષણિક વૈભવ વચ્ચે જ્યારે આ વિદ્યાર્થીઓ વાસ્તવિક દુનિયામાં પગ મૂકે છે, ત્યારે તેમની સમજણ ટૂંકી પડે છે. જે શિક્ષણ મનુષ્યને પોતાના પગ પર ઊભા રહેવા ન શીખવે, જે તેનામાં આત્મવિશ્વાસ અને ચારિત્ર્યનું નિર્માણ ન કરે, તે શિક્ષણ માત્ર અક્ષરજ્ઞાન છે. આજનો વિદ્યાર્થી કમ્પ્યુટર સ્ક્રીન પર ગણિતના જાદવ કોડિંગ સરળતાથી ઉકેલી નાખે છે, પરંતુ જ્યારે જીવનમાં કોઈ નાની મુશ્કેલી આવે ત્યારે તે કિંમત ઠારી જાય છે. લાગણીઓ પર કાબુ રાખવો, આંતરવૈયક્તિક સંબંધો સાચવવા કે સંકટ સમયે સાચો નિર્ણય લેવો-આવી મૂળભૂત કુશળતાનો આજે ગંભીર દોટ, પ્રોજેક્ટ્સ સહમિટ કરવાનો કારણે વિદ્યાર્થીઓ સામાજિક અને

પ્રશ્નિકોણ ગ્લોબલ બન્યો છે. આજના વિદ્યાર્થીઓ પર્યાવરણ સુરક્ષા, ગ્રીન એનર્જી, આંતર-પ્રિયોરિશિપ અને ફાઈનાન્સિયલ લિટરસી જેવા આધુનિક વિષયો પર અદભૂત વિજ્ઞાન ધરાવે છે. તદુપરાંત, ભારતમાં નવી શિક્ષણ નીતિના આગમનથી હવે ‘ભાર વગરના ભણતર’ અને કૌશલ આધારિત શિક્ષણ પર ભાર મૂકવામાં આવી રહ્યો છે. જો આ નીતિનો યોગ્ય અમલ થાય, તો આગામી સમયમાં આ શૈક્ષણિક વૈભવ સાચી સમજણમાં બદલાઈ શકે છે.

સમગ્રપણે જોતાં, એ વાત સ્પષ્ટ છે કે શિક્ષણ આજે ભૌતિક અને તકનીકી રીતે અત્યંત વૈભવશાળી બન્યું છે, પરંતુ આંતરિક સમજણ અને નૈતિકતાના મોરચે હજી પણ દુકાળ જેવી સ્થિતિ પ્રવર્તે છે. શિક્ષણનો આ વૈભવ ત્યારે જ સાથેક ગણારો જ્યારે તે માનવીની સમજણને સમૃદ્ધ કરશે. આ અંતરને પૂરવા માટે આપણે આપણા શૈક્ષણિક અભિગમને માફસંથી મૂલ્યો તરફ અને માહિતી સંગ્રહથી મૌલિક વિચારસરણી તરફ વાળવો પડશે. શિક્ષણનું અંતિમ લક્ષ્ય માત્ર મોટી નોકરી કે આજીવિકા મેળવવાનું સાધન નથી, પરંતુ એક સંવેદનશીલ, જાગૃત અને સક્ષમ નાગરિકનું નિર્માણ કરવાનું છે. જ્યારે ટેકનોલોજીની સ્માર્ટનેસ સાથે નૈતિક મૂલ્યો અને વ્યવહારિક અનુભવોનો સમન્વય થશે, ત્યારે જ શિક્ષણનો આ વૈભવ ખરા અર્થમાં ‘સમજણના સુકાળ’ માં પરિણમશે. સાચો વિદ્યાર્થી એ જ છે, જે મેળવેલી સમજણ દ્વારા સમાજ અને રાષ્ટ્રના કલ્યાણમાં પોતાનું શ્રેષ્ઠ યોગદાન આપે.

રસોડાનો હવાલો રાતે કોકોય પાસે હોય છે..!

રાતે એક કહ ગયે સિયાસે, આમ તો કવિ થવાના કોઈ ચાન્સ નહિ, પણ ખુદા ભી દેતા હે તો લહુ પિયેગા ખટમલ રાતે, કોકોય વટ જમાયેગા. છે ને આઈસ્ક્રીમ જેવો અફલાતુન ટેસ્ટી દુહો..? કોઈ પણ જ્ઞાનેશ્વરના ટ્યુશનની મળશે નહિ, ફંકોળતા નહિ..! પૃથ્વી ઉપર જેટલા ધંતુરા ઊગ્યા નથી, એનાથી વધારે આવા ‘રેડીમેઈડ’ કવિઓનો રાફડો ફાટ્યો છે બોસ..! તેમાંનો એક નમૂનો એટલે ચમનિયો..! એના કપાળમાં કાંદા ફોડું, ‘ક્યાં ભગવાન શ્રી રામ, ક્યાં ભગવતી મા સીતાજી, ક્યાં ખટમલ ને ક્યાં કોકોય..?’ આંખે ત્યારે, મગજ પણ છટકે ને વાંચ પણ છટકે..! મારા હાળા શબ્દોનાં ટાંટિયા એવાં બેસાડે કે, ઠાંઠ હોય તેનું પણ છટકે..! આલો ચાલવા દો..! કે ચલતીકા નામ ચૂંચૂંઉઉ..! ઝાટકો તો ત્યાં લાગે કે, પાછો પ્રભાવી ને ભપકાદાર ‘તખ્ખલુચ’ રાખે..! બે ઘડી એમ જ થાય કે, બરમુડાના માથે કવિ કલાપી હાથ ફેરવી ગયેલા કે શું..? પણ મુદાની વાત એ છે કે, ચમનિયાની ૧૮ પેઢીએ શાકભાજીના ધંધામાં જ જીવન કાઢેલું. એની સ્મૃતિ જાળવવા, ચમનિયાએ પાછું તપબુલ્સ પણ ‘હળદર’ રાખેલું.

કાર્ડ-રેશન કાર્ડ કે આધાર કાર્ડ નહિ, છતાં ફેમીલી મેમ્બર જેવી સવલત અને સાહાબી ભોગવે છે. તમારે તો અમને સામેથી પૂછવું જોઈએ કે, ‘તમારા ઘરમાં કોકોય કેટલા, મચ્છર કેટલા, મકોડા કેટલા કે માંડક કેટલા..?’ આવી ઘુસણખોર જવાતની પણ નોંધણી કરવી જોઈએ..! તમે માનશો નહિ, ચમનિયાની કચકચથી કંટાળી, વસ્તી ગણતરીવાળો ઓટલે ચોપડા નાંખીને ચાલી ગયો..! કેસે કેસે લોગ રહેતે હે યાર..?

કોકોચકો કબી કમજોર મત સમજના..! સૌથી પ્રાચીન અને અવિનાશી જીવો પૈકીનું કીટક એટલે કોકોય..! ડાયનોસોર પહેલાં કોકોય આવેલા. કરોડો વર્ષથી પૃથ્વી ઉપર ઘૂણી ધખાવીને કોકોય રાજ કરે છે. ‘કોકોચ’શબ્દ, સ્પેનીશ (Cucaracha) ઉપરથી એકંદર જ, ૨૦૦ થી વધુ પ્રજાતિઓ ધરાવતાં આ કીટક પૈકી, થોડીક પ્રજાતિઓ ભારતમાં ઘરજાઈ બનીને જાહોજલાલી ભોગવે છે. વૈજ્ઞાનિકોના મતે, સૌથી સામાન્ય ‘જર્મન કોકોચ’ (Blattella germanica) નો ઉદ્ભવ આશરે ૨,૧૦૦ વર્ષ પહેલાં ભારત અને મ્યાનમારની આસપાસના વિસ્તારમાં થયેલો. ત્યાર બાદ તે વેપાર અને મુસાફરીના માધ્યમથી સમગ્ર દુનિયામાં ફેલાયો. એમાં ભારતીય વંદો ‘પોલિકાંગા

ઈન્ડિકા’ તરીકે ઓળખાયો. પણ ભડાયે એવો કે, ‘ધડ ધીંગાણું ને માથા મહાણું’ની માફક, માથું કપાઈ ગયા પછી પણ, એક બે અઠવાડિયા સુધી જીવી શકે. પાણી વગર એક અઠવાડિયું અને ખોરાક વગર એક મહિના સુધી જીવી શકે, માથું કપાઈ ગયા પછી એક અઠવાડિયું જીવી શકે, રાત પડે, ત્યારે એમનો દિવસ ઊગે. એટલે તો આપણે ઊંધતા હોય ત્યારે જ ધાડ પાડે. રસોડું એમના કબજામાં લઈ લે..! રાતે જ ‘સર્જીકલ સ્ટ્રાઈક’કરે..! યાર.. વાઈફ સંતાડેલું આપણને નહિ મળે, પણ એ શોધી કાઢે. કહો એમ, ભડકીને ચીસાચીસ કરે અથવા દેખે ત્યાંથી ઠાર કરે. સાલું સમજમાં નહિ આવે કે, કોકોચ ‘વાઈફો’થી ગભરાય છે, કે વાઈફો કોકોચથી ગભરાય છે..? જે વાઈફ સગા પછીથી નહિ ગભરાય, એ ‘વાઈફ’કોકોચ જોઈને કેમ ચીહાળા પાડે, એનું કારણ સમજતું નથી. શું એ ભગવાનની લીલા હશે..?

પતિદેવોને બળતાર તો થાય જ ને..? આપણા કરતાં કોકોચ બહાદુર હોય તો ક્યાંથી સહન થાય..? ભગવાન જો સામા મળે તો, સચ્ચી, કહેવાનું મન થાય કે આવતા જન્મે જો આ જ વાઈફ મળવાની હોય તો, આવતો અવતાર મને કોકોચનો જ આપજે..! બદલો તો લેવાય..! આ તો એક ગમ્ત..!

લારડ ભોલ
ફાર્ટ કુડ ખાવાથી, માણસ ‘ફાર્ટ બનતો નથી, અને સ્માર્ટ ફોન રાખવાથી માણસ ‘સ્માર્ટ’ બનતો નથી. પણ મુદાની વાત એ છે કે, ‘લુગ મોશન’થાય તો, માણસ લુગ જરૂર બની જાય છે..!
તારા કપાળમાં કાંદા ફોડું..! - આ લેખમાં પ્રગટ થયેલા વિષયો અભિમાન પોતાના છે.

મંગલ મસ્તી રમેશભાઈ ચાંપાનેરી ‘રસમંજન’

કોકોચકો કબી કમજોર મત સમજના..! સૌથી પ્રાચીન અને અવિનાશી જીવો પૈકીનું કીટક એટલે કોકોચ..!